

УДК 378

ЄРМАКОВА І.П.

м. Миколаїв, Україна

КОНКУРС СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ НДРС В УНІВЕРСИТЕТІ

У даній статті автор розкриває мету, завдання та особливості організації конкурсу студентських наукових досліджень «Науковий дебют» як одного з напрямків підвищення ефективності науково-дослідницької роботи студентів в університеті.

Ключові слова: студентські наукові дослідження, конкурс наукових досліджень студентів, науково-дослідницька робота студентів

В умовах входження вищої освіти України у Болонський процес, здійснення її кардинальних перетворень очевидною стає необхідність обґрунтованої системи діяльності вищого навчального закладу, орієнтованої не стільки на його збереження й функціонування, скільки на перспективні напрямки розвитку. Сьогодні взаємодія освіти і науки є комплексним явищем, в якому університети відіграють провідну роль. З огляду на це, у Державній цільовій програмі «Наука в університетах» на 2008–2012 роки зазначено: «навчальний процес і проведення наукових досліджень взаємозв'язані та забезпечують єдність засвоєння і передачі знань» [3].

Існуюча до сьогодні система організації науково-дослідницької роботи студентів у вишах, відповідно до вимог Болонської системи, потребує переосмислення і певної реорганізації. Модернізація сучасної освіти, введення КМСОНП призвели до трансформації навчальної діяльності студентів у бік збільшення обсягу її дослідницької складової [2]. Виконання студентами протягом навчання у ВНЗ курсових (від 2 до 5, у залежності від напрямку підготовки) та дипломних (бакалаврських, магістерських) робіт, здійснюване у межах навчальних планів відповідних спеціальностей, спрямоване на формування у них наукового світогляду, сприяння в опануванні методології і методів наукового пошуку [1, 133]. Однак, виключно така

форма НДР не дозволяє студенту повною мірою розкритись та самореалізуватись, виявити свої здібності, сформувані дослідницькі компетенції високого рівня.

За останнє десятиріччя значно зріс інтерес вітчизняних та зарубіжних дослідників до проблеми підвищення ефективності науково-дослідницької роботи студентів, впровадження її нових форм у практику діяльності ВНЗ. Розробляються питання особливостей організації та методики науково-дослідницької діяльності у вищій школі та загальноосвітніх закладах нового типу, розвитку дослідницької культури майбутнього педагога в умовах ВНЗ, формування педагога-дослідника, аналізуються форми колективної та індивідуальної наукової творчості (О. Андрєєва, О. Глузман, З. Ісаєва, Л. Каїрова, Т. Климова, Г. Кловак, Е. Лузік, О. Мороз, Є. Муравйов, Л. Набока, І. Носаєва, А. Попова, М. Романова, М. Свердан, В. Сидоренко, І. Сенча, Н. Сердюкова, М. Скрипник тощо).

Застосування дослідницького принципу у підготовці майбутніх фахівців сприяє розвитку їх пізнавальних здібностей, активності і самостійності. Це, у свою чергу, вимагає перегляду форм залучення студентів до активної дослідницької діяльності, і, особливо, переосмислення мотиваційної складової.

Значні перспективи у цьому, на нашу думку, має проведення різноманітних науково-організаційних заходів, конференцій, конкурсів наукових робіт різних рівнів.

Останніми роками в Україні активізували роботу щодо організації конкурсів наукових досліджень студентської молоді на державному, регіональному та територіальному рівнях. Але у межах вищих навчальних закладів такий вид організації НДРС ще не отримав належного обґрунтування і часто носить декларативний характер.

Проведення конкурсів студентських досліджень у межах університету або його структурних підрозділів дозволить створити у вищому навчальному закладі дієву систему широкого залучення студентів до участі у наукових програмах, інших формах науково-дослідницької діяльності. Крім того, внутріуніверситетський конкурс студентських досліджень дозволить залучити більшу кількість учасників, ніж це можливо на регіональному чи всеукраїнському рівнях.

У 2009/2010 н.р. в Інституті педагогічної освіти та Інституті історії та права Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського започатковано проведення Конкурсу студентських досліджень з психолого-педагогічних дисциплін «Науковий дебют».

Основною метою Конкурсу «Науковий дебют» є виявлення та підтримка найбільш талановитих та творчих студентів, активізація студентської наукової роботи як найважливішого фактору формування фахівців нового типу.

Прогнозованим результатом введення до складу НДРС конкурсу наукових робіт буде формування у студентів основних дослідницьких вмінь, що є не лише особистісно значущими, але і ключовими для здійснення подальшої професійної діяльності:

1) операційні вміння, до яких відносять розумові прийоми і операції, що використовуються в дослідницькій діяльності: порівняння, аналіз і синтез, абстрагування і узагальнення, висунення гіпотези, співставлення;

2) організаційні вміння, які включають застосування прийомів організації в науково-дослідній діяльності, планування дослідної роботи, проведення самоаналізу, регуляція власних дій у процесі дослідницької діяльності;

3) практичні вміння, які охоплюють опрацювання літературних джерел, проведення експериментальних досліджень, спостереження фактів, подій та обробка даних спостережень, впровадження результатів у практичну діяльність;

4) комунікативні вміння, що передбачають застосування прийомів співробітництва в процесі дослідницької діяльності, для здійснення взаємодопомоги, взаємоконтролю [4, 39].

Конкурс проводиться щорічно за номінаціями, запропонованими вченою радою структурного підрозділу університету. Кількість конкурсних номінацій та їх спрямування можуть корегуватися за ініціатив відповідних кафедр. Умови та терміни проведення конкурсу оприлюднюються на початку навчального року.

Приймати участь у Конкурсі мають право студенти випускних курсів та магістранти, які виконують дипломні роботи з психолого-педагогічних дисциплін. Адже саме за результатами виконання дипломних робіт можливе формування студентських досліджень високого рівня науковості. На Конкурс

подаються закінчені науково-дослідницькі роботи з актуальних проблем у галузі психологічної та педагогічної наук, самостійно підготовлені, які є пошуковими за своїм характером, мають наукове й прикладне значення та є інноваційними за своїм змістом.

Конкурс «Науковий дебют» розпочинається 15 березня і триває до початку травня. Адже відповідно до «Положення про дипломні роботи» (затверджене Вченою радою МДУ імені В.О. Сухомлинського 29.11.2004) саме до 15 березня відбувається розгляд дипломних робіт на засіданнях кафедр і визначається ступінь їх готовності [5, 8]. З огляду на це, студент разом з науковим керівником можуть визначитись щодо участі у конкурсі.

Проведення Конкурсу здійснюється у чотири етапи. На першому етапі (15 березня – 01 квітня) відбувається представлення конкурсних робіт до Оргкомітету, до складу якого входять провідні фахівці кафедр психолого-педагогічного спрямування. До обов'язків членів Оргкомітету конкурсу входить: прийом робіт на Конкурс, їх розподіл за номінаціями, передача членам журі, обробку результатів Конкурсу та інші дії щодо організації і проведення Конкурсу.

Представлені на Конкурс роботи повинні відзначатися актуальністю, конкретністю, глибиною розкриття теми, вирішенням визначеної проблеми, мати теоретичну і практичну цінність для психолого-педагогічної науки, відповідати вимогам до оформлення наукових робіт.

Матеріали представляються у друкованому вигляді, обсягом до 20 сторінок (з доданням електронного варіанта на диску), оформлені згідно з вимогами [5, 14]. Конкурсна робота повинна відбивати основні положення дипломного дослідження, бути логічно структурованою та грамотно написаною. Наукова робота повинна містити:

- вступ, де розкривається актуальність і новизна теми, предмет, об'єкт, мета й завдання дослідження;
- основну частину роботи з обов'язковим посиланням на наукові джерела;
- пропозиції або рекомендації до впровадження результатів дослідження;
- висновки;
- список використаних джерел.

Роботи на Конкурс повинні супроводжуватися: анотацією (актуальність, мета, новизна, предмет, об'єкт, мета та завдання, структура, обсяг, кількість малюнків, схем, таблиць, використання наукових джерел тощо, зазначаються ключові слова); відгуком наукового керівника, в якому потрібно особливо відзначити ступінь самостійності виконання роботи; довідкою про автора (прізвище, ім'я та по батькові, місце навчання, контактні телефони, електронна адреса (e-mail), коло наукових інтересів).

На другому етапі (01–15 квітня) спеціально створеною конкурсною комісією здійснюється рецензування представлених робіт та визначення переможців конкурсу. До складу конкурсної комісії входять провідні наукові, науково-педагогічні працівники психологічних та педагогічних кафедр. Не виключається залучення фахівців з інших структурних підрозділів університету або ж з інших начальних закладів. Головою конкурсної комісії є директор відповідного структурного підрозділу університету.

Основними критеріями оцінки конкурсних робіт визначено: актуальність проблеми; повнота розкриття теми; ступінь самостійності у розкритті проблеми; адекватність методів дослідження; новизна постановки питання; ступінь використання експериментальної бази; коректність використання джерел; ступінь використання новітніх джерел; практична спрямованість роботи; повнота висновків та методичних рекомендацій; обґрунтованість та конкретність практичних рекомендацій.

По кожному з критеріїв напрацьовано відповідні показники, на основі яких і визначається бал. Кількісне оцінювання конкурсних робіт по кожному з критеріїв відбувається за такою шкалою:

- «3» – дуже добре;
- «2» – добре;
- «1» – є спроба;
- «0» – відсутній показник;

Сума показників по всім критеріям і становить рейтинг учасника Конкурсу. На підставі аналізу робіт конкурсна комісія визначає номінантів конкурсу (3 кращі роботи по кожному напрямку). Прийняття рішення щодо визначення кращих наукових робіт здійснюється відкритим голосуванням більшістю голосів.

Третій етап Конкурсу (15–30 квітня) проходить у вигляді студентської наукової конференції. До участі у конференції запрошуються усі учасники Конкурсу. У ході конференції номінанти виступають з доповідями, у яких викладаються основні положення їх досліджень та відповідають на питання конкурсної комісії та учасників. За результатами конференції визначаються переможці та призери Конкурсу по всіх напрямках.

На четвертому етапі (початок травня) відбувається підведення підсумків конкурсу та урочисте привітання переможців.

Переможці та призери (друге й третє місце) Конкурсу нагороджуються Дипломами відповідних структурних підрозділів університету I, II, III ступенів та призами. Крім того, їм вручають клопотання до Державної екзаменаційної комісії щодо видання рекомендації до вступу в магістратуру або аспірантуру (відповідно). Наукові керівники переможців Конкурсу можуть бути нагороджені грамотами. Усі інші учасники Конкурсу та наукові керівники отримують Подяку Оргкомітету.

Проведення внутріуніверситетського Конкурсу наукових досліджень «Науковий дебют» стане можливістю для студентів не тільки засвоїти знання у певній галузі та набути вмінь і навичок пошукової діяльності, але і продемонструвати свої здібності, виявити індивідуальність, презентувати успіхи дослідницької роботи, особистісно самореалізуватись та самоствердитись. Участь у конкурсі наукових досліджень сприятиме підвищенню самооцінки, може стати основою для подальшого професійного самовизначення, наукової роботи на фаховому рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беленька Г.В. Курсова, бакалаврська, магістерська робота як ступені професійного зростання студента // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – №2. – Бердянськ: БДПУ, 2005. – 198 с. – С. 131-138.
2. Гончаров С.М. Студентські наукові дослідження в кредитно-модульній системі організації навчального процесу: Монографія – Рівне: НУВГП, 2006. – 127 с.
3. Концепція Державної цільової програми «Наука в університетах» на 2008–2012 роки. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р. № 548-р //Офіційний вісник України – 2007. – №54.

4. Литовченко В.Н. Формирование исследовательских умений студентов педагогических специальностей университета средствами НИР: Дис. ... к. пед. наук. – Минск, 1990. – 197 с.
5. Положення про дипломні роботи. Схвалене навчально-методичною радою Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського (протокол № 2 від 12.11.2004 р.) та вченою радою Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського (29.11.2004 р. – Миколаїв, 2004. – 18 с.

И.П. ЕРМАКОВА

КОНКУРС СТУДЕНЧЕСКИХ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ СИСТЕМЫ НИРС В УНИВЕРСИТЕТЕ

В данной статье автор раскрывает цель, задачи и особенности организации конкурса студенческих научных исследований «Научный дебют» как одного из направлений повышения эффективности научно-исследовательской работы в университете.

Ключевые слова: студенческие научные исследования, конкурс научных исследований студентов, научно-исследовательская работа студентов

I. YERMAKOVA

CONTEST OF THE STUDENT SCIENTIFIC STUDIES AS A COMPONENT OF THE SYSTEM RWS IN UNIVERSITY

In this article author reveals to purposes, problems and particularities to organizations of the contest of the student studies «Scientific debut» as one of the directions of increasing to efficiency of the research work student in university.

Key words: student research, contest of the student studies, re-search work of students